

Astma bronchiale – rostlinné alergen

Bartizalová Š.

Klinika pracovního lékařství LF UK a FN v Plzni
Projekt Pracovní lékařství pro lékaře všech odborností
Registrační číslo projektu CZ.01.07/3.2.02/01.0026

20.4.2013

Kongresové centrum,
hotel Primavera, Plzeň

Definice:

- chronické zánětlivé onemocnění dýchacích cest
- chronický zánět způsobuje zvýšení průduškové reaktivity, které vede k opakovaným epizodám pískotů při dýchání, dušnosti, kašle a tlaku na hrudi
- tyto stavy jsou většinou provázeny bronchiální obstrukcí, která je často reverzibilní spontánně nebo po léčbě

Profesní astma bronchiale:

- astma, které vzniklo při práci, kde je expozice prachu, plynným látkám s alergizujícími či iritujícími účinky
- škodliviny v pracovním prostředí mohou způsobit zánět dýchacích cest dvěma mechanismy:
  - a) přímým toxickým poškozením způsobeným inhalací chemikálie s iritativním účinkem - *iritativní, nealergické astma*.
  - b) prostřednictvím získané reakce přecitlivělosti na inhalovaný proteinový alergen - *alergické astma*.
Je častější.

- **pro profesní astma** je typický vznik nebo zhoršení projevů v souvislosti s pohybem na pracovišti, resp. s expozicí dané profesionální noxe a zmírnění či ústup obtíží při pobytu mimo pracoviště, o víkendech

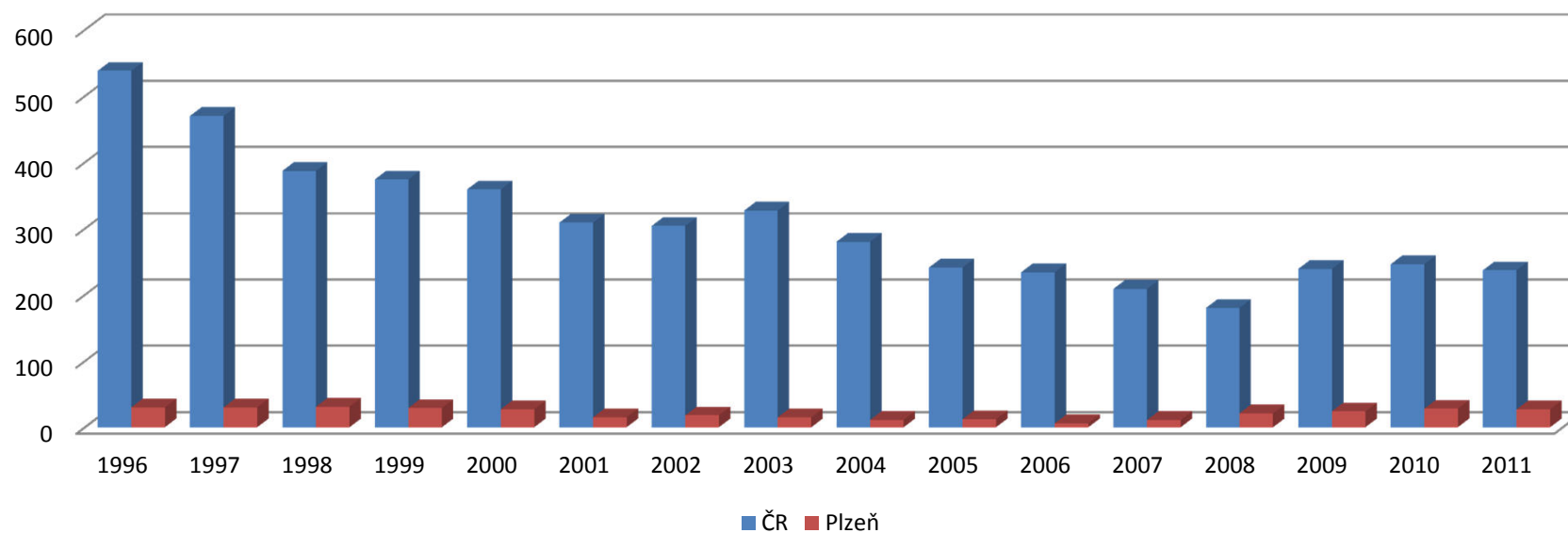

Epidemiologie:

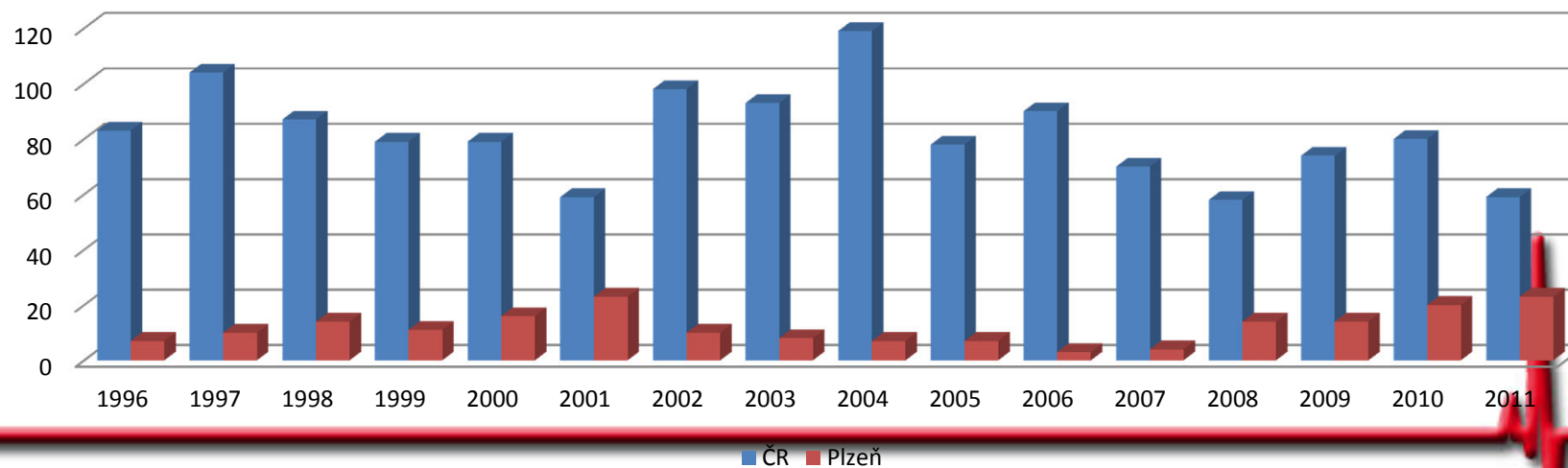
- 1996 – 2011 bylo v ČR hlášeno 771 případů astma bronchiale (v Plzni to bylo 137 případů)
- ostatních alergických onemocnění horních cest dýchacích – 574 případů (v Plzni 42 případů)

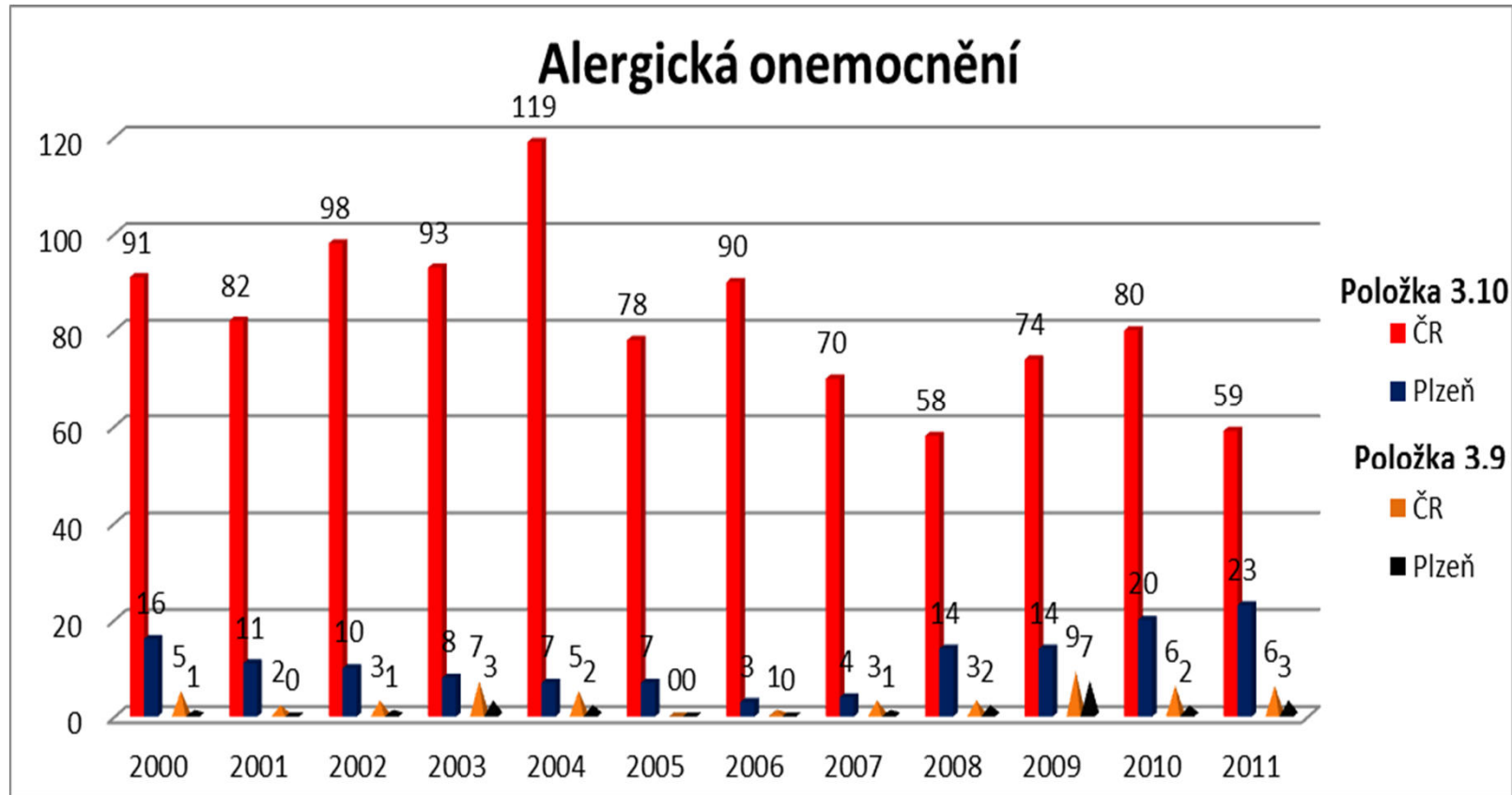
Nemoci z povolání - kapitola III

Alergické onemocnění (rýma, astma)

Epidemiologie:

Alergeny:

Alergeny mohou vnikat do těla:

- inhalací
- polknutím
- kontaktem s kůží
- parenterálně (bodnutím, injekčním podáním)

*Inhalační alergen*y běžně přítomné v ovzduší způsobují u senzibilizovaných osob obtíže charakteru alergické rinitidy, konjunktivitidy, bronchiálního astmatu či nespecifické obtíže.

Hlavními *alergen*y *venkovního prostředí* jsou pyly stromů, trav a obilnin a vzdušné plísně.

Mezi spouštěče *alergických onemocnění v prostředí budov* řadíme zejména alergen

Profesionální alergený:

- alergený rostlinného původu – mouka pšeničná, žitná, kukuřičná, moučný prach, obilí, obilný prach, šrot, seno, sláma, trávy, plevele, pyly, textilní prach, plísně, dřevěný prach, mák, kakao, atd.
- alergený živočišného původu
- chemické látky

Rizikové profese:

- zpracovatelé mouky (pekaři, cukráři, dělníci ve mlýnech apod.)
- textilní dělníci, švadleny
- pracovníci v zemědělství - ošetřovatelé hospodářských zvířat, dělníci v rostlinné výrobě
- zdravotničtí pracovníci
- laboratorní pracovníci
- dělníci ve výrobě plastů
- dělníci v chemickém průmyslu
- dělníci v kovovýrobě, elektroprůmyslu
- malíři, natěrači

Klinický obraz:

- opakované stavy sípání, dušnost, kašel, pocit oprese na hrudi při reverzibilní a variabilní obstrukci dýchacích cest
- při fyzikálním vyšetření v období mezi akutními obtížemi je nález většinou fyziologický
- jinak mohou být patrné známky hyperinflace plic se zvučným poklepem a auskultační nález prodlouženého exspira a suchých fenoménů (pískoty, vrzoty)

Klasifikace astmatu:

1. Intermittentní astma:

- krátkodobé příznaky méně často než 1x týdně,
- noční příznaky 2x měsíčně,
- žádné příznaky a normální plicní fce. v období mimo záchvaty,
- PEF 80% náležitých hodnot a více.

2. Lehké perzistující astma:

- příznaky více než 1x týdně a méně než 1x denně,
- noční příznaky více než 2x měsíčně,
- exacerbace mohou narušovat aktivitu nebo spánek,
- PEF 80% náležitých hodnot a více

3. Středně těžké perzistující astma:

- každodenní obtíže,
- noční příznaky častěji než 1x týdně,
- exacerbace ovlivňují aktivitu a spánek,
- každodenní potřeba úlevových léků,
- PEF mezi 60 a 80% náležitých hodnot.

4. Těžké perzistující astma:

- trvalé příznaky,
- časté exacerbace,
- časté noční příznaky,
- značné omezení fyzické aktivity,
- PEF pod 60% náležitých hodnot

Diagnostika:

- anamnéza – pracovní anamnéza, vazba potíží na pracoviště
- fyzikální vyšetření
- spirometrické vyšetření
- bronchokonstrikční test, bronchodilatační test
- alergologické, plicní a ORL vyšetření
- specifický a nespecifický bronchoprovokační test
- reexpoziční test

Požadavky pro potvrzení profesionality astma bronchiale:

- stanovení jasné diagnózy astmatu
- potvrzení příčinné souvislosti onemocnění s expozicí dané škodlivině v pracovním prostředí
- potvrzení pracovních podmínek, za nichž onemocnění posuzované z hlediska profesionality může vzniknout

Prevence:

- osoby s pozitivní osobní alergologickou anamnézou nemohou být zařazovány do potenciálně alergogenního prostředí
- snížení koncentrace či odstranění alergenů na pracovištích
- při stanovení dg. profesionálního AB je nutné vyřadit postižené osoby ze stávajícího prostředí

Vyhláška 79/2013Sb.:

Nemoci vylučující zdravotní způsobilost k práci, zejména:

- chronická obstrukce dýchacích cest
- prokázaná přecitlivělost na látku z pracovního prostředí
- závažné chronické nemoci dýchacího systému, astma bronchiale a jiné alergické nemoci respiračního systému
- chronická bronchiální hyperreaktivita
- závažné chronické kožní nemoci, zvláště atopická a alergická dermatitida, kopřivka

Nemoci, u kterých lze posuzovanou osobu uznat za zdravotně způsobilou k práci na základě závěru odborného vyšetření, zejména:

- chronické nemoci dýchacího systému

Vyhláška č.79/2013:

- **Vstupní prohlídka:** základní vyšetření, spirometrie
- **Periodická prohlídka:** základní vyšetření, spirometrie
- **Výstupní prohlídka:** vyšetření v rozsahu periodické prohlídky
- **Následné prohlídky:** 0

Prognóza:

- závisí na tíži onemocnění, na způsobu a efektu léčby, na přítomnosti přidružených chorob
- po pracovním přeřazení a při řádně zajištěné léčbě často dojde k vymizení příznaků onemocnění, k úpravě bronchiální reaktivity a k celkové stabilizaci stavu

Léčba:

Základním opatřením je trvalé vyloučení nemocného z expozice alergenu, který onemocnění vyvolal. Léčba astmatu je v kompetenci lékaře plicní ambulance.

Cílem léčby je:

- dosáhnout úplné kontroly příznaků nemoci
- předcházet exacerbacím
- udržet plicní funkce v normě
- zajistit možnost normální fyzické aktivity
- zamezit nežádoucím účinkům léčby
- předcházet rozvoji ireverzibilní obstrukce a úmrtím na astma

Kazuistika:

49 - letý muž byl poprvé na Klinice pracovního lékařství vyšetřen v roce 2007 na žádost lékaře plicní ambulance k posouzení souvislosti zdravotních potíží s pracovním zařazením

Pracovní anamnéza: vyučen pekařem, od vyučení neustále pracoval jako pekař.

1989 - 2007 v pekárně jako pekař – pečení převážně chleba. Později pracoval jako předák (měl pod sebou 2 pracovníky). Před nástupem k zaměstnavateli byl zcela bez potíží.

Osobní a rodinná anamnéza:

vzhledem k plicním onemocněním
bezvýznamná.

Nynější onemocnění:

Před nástupem do pekárny v roce 89 byl zcela bez potíží. Postupem doby došlo k rozvoji vodnaté rýmy a kašle. Docházelo k rozvoji dušnosti – při jízdě na kole a při chůzi do schodů.

Nemocný uváděl i pocit slabosti, sklony ke kolapsům a zhoršené dýchání.

V práci si musel stoupat k otevřenému oknu, aby se nadýchal čerstvého vzduchu, vadil mu prach i teplý vzduch.

V postupujících letech udával výraznější potíže, svírání na hrudi, při chůzi se musel zastavit a vydýchat se.

Nemocný byl vyšetřen plicním lékařem se závěrem astma bronchiale perzistující, středně těžké.

Z důvodu diagnózy astmatu u pekaře byly vyžádány od hygienické stanice vzorky z pracoviště k provedení specifických bronchoprovokačních testů.

V červnu 2007 byl hospitalizován na lůžkovém oddělení Kliniky pracovního lékařství z důvodu provedení bronchoprovokačních testů, které diagnózu astma bronchiale potvrdilo.

Vzhledem ke stanovené diagnóze bylo vyžádáno hygienické šetření na pracovišti, které prokázalo, že vyšetřovaný pracoval za podmínek, z nichž může vzniknout nemoc z povolání – astma bronchiale profesionale – dle kapitoly III., položky 10 přílohy k NV č. 114/2011 Sb.

Děkuji za pozornost!

